

FLOR DE CARD

SANT LORENÇ DES CARDASSAR

JULIOL DE 1994 * N° 207

Llengua

A les pàgines centrals incloem *L'auca de la llengua*, un text de Carles Duarte i Montserrat amb dibuixos de Pilarin Bayés sobre la història de la llengua catalana.

Juevert

El grup d'animació *Juevert* ocupa les pàgines de "Gent de la nostra gent", de la mà de Guillem Pont.

Demografia

En aquesta secció trobareu complida ressenya dels nou neixements esdevinguts durant el mes passat en el nostre municipi, a més de les defuncions i les noces.

Suplement literari

Amb comentaris sobre Marià Manent i Walt Whitman, a més de la sèrie sobre el "Viatge a l'Estació Z".

Literatura infantil

En Pere J. Santandreu ens parla dels contes infantils, del plaer de la lectura, de les seves il·lustracions i dels que estan publicats en altres llengües del món.

L'Arxiduc

Na Francesca Santandreu ens apropa una mica a la figura de l'Arxiduc Lluís Salvador, a qui tant devem els mallorquins.

Pressupost

En Josep Cortès comenta alguns punts del pressupost.

Diversos

- * Editorial sobre la piscina que està construint l'Ajuntament.
- * Batec
- * Si lleu..
- * El temps
- * Contenidors de tota casta.
- * Folklore
- * Tal dia com avui

La piscina

Com heu pogut veure si us heu passejat recentment per la carretera de Calicant, l'Ajuntament s'ha decidit a construir una piscina municipal ran de la pista de tennis. A tal fi va comprar dos solars confrontants i ha eliminat la pista de bàsquet i les casetes que hi havia.

A nosaltres ens sembla una bona idea que el poble de Sant Llorenç compti amb una piscina municipal, ja que són molts els veïnats, més els petits que els grans, que no tenen gaire facilitats perquè els acompanyin a la mar a refrescar-se o fer una mica d'esport aquàtic en aquests mesos en què la calor es fa gairebé insuportable. Pràcticament tots els pobles disfruten d'aquest servei i nosaltres no tenem perquè ésser una excepció.

Dit això en primer lloc, però, també volem exposar alguns punts que consideram negatius. Suposam que hi haurà membres del govern que diran que sempre trobam ossos al lleu, però som del parer que la tasca de la premsa no és ensabonar els polítics -que ja se'n cuiden bé d'ensabonar-se ells mateixos-, sinó d'exposar públicament allò que no ens agrada.

I el primer que no ens agrada és el lloc. Segons la nostra opinió el recinte és massa petit, ja que no es tracta només de fer una piscina -i la que estan construint tindrà unes mides que creim que bastaran bé, encara que a hores d'ara no es pugui donar una opinió qualificada-, sinó que estigui voltada d'unes instal·lacions adequades: una ampla zona d'arbres per poder descansar a l'ombra, un espai per prendre el sol sense haver d'estar acaramullats, per ventura un bar... I és evident que tot això no hi cap.

I a part de les dimensions, tampoc no consideram massa indicat que estigui situada ran de la teulera, ja que si els dies que encenen el forn el vent bufa de l'altra banda no hi haurà qui s'hi atraqui, a més d'haver d'invertir molt més temps i doblers en la seva neteja i manteniment.

Un altre aspecte que tampoc no consideram positiu és que hagin hagut de suprimir unes instal·lacions per construir-ne unes altres damunt. I aquí ens trobam amb el mateix problema de sempre: la manca total de planificació. Si l'Ajuntament, com es va dir en el pregó del Centenari i s'ha repetit moltes altres vegades, es traçàs un pla a llarg termini i anàs fent-hi feina un poc cada any, sabríem que una pedra col·locada avui seria definitiva, i no l'hauríem de tomar l'endemà perquè l'havien posada de través.

I, per acabar, pensam que trenta milions de pessetes sense comptar els vestuaris i els extres és una verdadera barbaritat. No sabem si el Consell -que fou qui adjudicà l'obra- va fer parts triades a l'hora de la concessió, però estam convençuts que un particular, amb aquest preus, a més de la piscina, s'hi faria un xalet sencer.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Juliol de 1994. Número 207

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: *Associació Cultural Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Tirrena S.A.* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

COL.LABOREN

		Portada
Santandreu	Son Peretó	16
	L'Arxiduc	
	Fotografia	
Josep Cortès	Obres	3
	Llibres	13
	Espipellades	13
	Tal dia com avui	15
	Estampes llorencines	20
Guillem Pont	Juevert	4
Varis	Batec	6
Nicol/Simon	Demografia	8
Maria Esteva	Transbord d'una estrella	9
Jaume Galmés	Abril i la poesia	10
Ignasi Umbert	Walt Whitman	11
	Secretaria	
Xavier Morell	Viatge a l'Estació Z	12
J. Domenge	Cançons de la Mediterrània	13
P. Santandreu	De literatura infantil	14
Maria Galmés	Si lleu...	18
	Comptabilitat	
Xesc Umbert	El temps	19
Bel Nicolau	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

Si algun d'aquells psiquiatres que s'entretenen estudiant els comportaments col·lectius dedicàs una part del seu temps a investigar el nostre equip de govern, sé cert que moltes vegades no sabria cap on prendre i es trobaria ben embullat. Són tan poques les vegades que es regeix amb coherència i sentit comú que el seu cas seria digne de figurar entre les antologies de les curiositats municipals, si és que n'hi ha cap de publicada.

I entre d'altres i molt variades situacions que corroboren aquesta opinió, tenim, recentment, l'aprovació del pressupost de 1994 -que, dit entre nosaltres i sobrepassada ja més de la meitat de l'any, més que pressupost sembla una relació de despeses, ja que el prefix "pre" *presuposa* que encara no ha començat el període a què fa referència. Aquest retràs, d'altra banda, s'estrevé d'ençà que ens separàrem de Manacor, el segle passat, i jo, la veritat, ja he perdut l'esperança de què se solucioni algun dia-. Per por que els lectors no se m'assustin i abandonin immediatament la lectura de l'article, prometo solemnement que no parlaré de tot el pressupost -entre d'altres coses perquè no el conec-, i que només comentaré un bocinet del capítol que tracta de les licències d'obres.

Segons el Diari de Mallorca, en aquest capítol s'esmenta que, gràcies a l'augment de l'activitat constructora, esperen cobrar 40 milions de pessetes en concepte de licències d'obres, i també que confien ingressar-ne altres 50 de multes per infraccions urbanístiques. O dit d'una altra manera, el nostre equip de govern està convençut que treurà més profit dels llorencins que que faran obra sense permís que dels qui seguiran les instruccions de les Normes Subsidiàries.

Si la informació és correcta, el primer aspecte que se'm ve al cap és que els nostres dirigents no es refien ni un pèl de l'honorabilitat dels seus conciutadans. Jo no sé si han vist tantes coses malfetes al llarg de la seva dilatada vida política que veuen impossible que -almanco per enguany- ens moquem pels marges que assenyala la llei, o si són com *el ladrón, que piensa que todos son de su condición*. En qualsevol cas és evident que ens tenen en un mal concepte, circumstància, també s'ha de dir, que ve a equilibrar la balança de les desconfiances, perquè la majoria dels llorencins tampoc no considera els seus polítics com un exemple d'honorabilitat i justícia. En aquest sentit, per tant, crec que el resultat més just seria un empat.

Un altre punt a considerar és que si tanmateix fan comptes que continuïn les infraccions urbanístiques no ho pagava perdre tants d'anys en la redacció de les Normes Subsidiàries, que, si no vaig errat, crec recordar que les primeres passes es donaren en temps que n'Ignasi era batle, ara fa quatre legislatures, *l'any de la pera*, com qui diu. Jo em pensava -es veu que l'edat de la innocència encara no se m'acaba d'esvair- que en tenir les Normes aprovades s'haurien acabat les il·legalitats constructores, i que, entre d'altres coses, era per això que la seva redacció duia tanta orenga: perquè mentre no tenguéssim legislació urbanística cadascú podia campar pel seu vent sense gaire complicacions de consciència. Però ara veig que anava equi-

vocat, ja que el nostre equip de govern, a la vista del que va aprovar, fa comptes que tot continuï poc més o manco igual que abans.

També cal fer una mica d'esment a la manifesta incapacitat dels nostres dirigents per controlar les obres que es duen a terme en el municipi. Si tenim un arquitecte, un municipal encarregat, una comissió d'urbanisme i una altra d'obres i entre tots no són capaçs d'aturar una construcció il·legal abans d'acabar els fonaments, hem de convenir que els dobbers que hi invertim no ens estan donant el profit que esperàvem, i estam parlant d'una partida de centenars de mils de pessetes cada mes, que no són palla. A no ser que convengui més fer els ulls grossos i mirar cap a una altra banda mentre es para el sac, que jo he sentit a dir que hi ha llocs que ho solen fer així...

I si no podem aconseguir de cap manera que les Normes es compleixin, que els qui fan obra a Sant Llorenç no passin l'arada davant el bou i comencin les obres sense el corresponent permís, i que els encarregats detectin les infraccions abans d'haver posat la primera paletada de ciment, hauríem de suplicar -ja que no ens permeten exigir- que almanco els fessin pagar les multes, que tots coneixem exemples de personatges que, fent el colló, s'han construït grandioses cases sense pagar un duro a l'Ajuntament, i algun d'ells de la mateixa ideologia -almenys teòricament- del batle de Sant Llorenç.

Josep Cortès

— CIAL. —

C.B.

—INSTAL·LACIONS SANITÀRIES—

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

Juevert (de juliol)

Els colors, els nombres, els mesos, les coses... sempre solen establir preferències, motivades per un o altre fet conscient o sense saber ben bé perquè.

El mes de juliol sempre tindrà, per a mi, quelcom d'especial. I més concretament els dies que volten sant Jaume. Des de fa molts anys (des de sempre?) ha estat, i sortosament encara ho és, un més de vitalitat, de somnis d'utopies, de forçar el cos i d'eixamplar el cor... Certament els camps, les colònies, el contacte permanent amb els infants constitueixen un vehicle idoni, tant per a la realització personal com per a la consciència, sempre subjectiva, de *fer possible*. El rec-a-rec de l'aspersor, en aquest dissabte de sant Jaume apacible, tranquil i tan extremadament sec. O millor dit, els flaires de la mullada herba-lluïsa em porten als llunyans anys setanta, on als voltants de Cala Virgili i Sant Josep treballàrem, amb els nins, l'olor de l'olivarda i el romaní. I també em porten a les vetlades màgiques de fa uns anys quan va néixer el grup d'animació infantil i juvenil *Juevert*.

Ens movíem en el context de Ses Sitges. En Rafel Febrer *Truco*, en Lluís Gili i na Francesca Genovart, aquests dos últims artanencs i tots ells integrants del grup *Serpentina*, ja havien fet de monitors a Ses Sitges en anys anteriors i ja havien fet muntatges espectaculars de vetlades amb les cançons que en Lluís, amb la seva guitarra, havia ensenyat als nins. Fins i tot, a vegades, s'havia desplaçat generosament la resta de components del grup *Serpentina* perquè la darrera vetlada resultàs ben lluïda.

Fa dos estius, en Lluís i na Xesca van compartir monitoriatge, entre d'altres, amb en Joan Jofre, amb en

Pep de *Son Berga*, amb en Tomeu Nadal de *ca sa Randera* i amb n'Antoni Gomila, aquests dos últims de Manacor. Aleshores encara era una activitat d'aventura anar a dormir un dia a la platja. Després de jugar i sopar sobre l'arena, quan els infants ja descansaven dins els sacs i mentre la resta de monitors comentaven no-sé-què, en Lluís i en Joan, asseguts sobre la gespa de Cala Nau i a la semi-penombra de les faroles que il·luminaven la platja, amb les guitarres a les mans, s'esdevingué la xispa màgica de la creativitat. Els acords melòdics de la guitarra d'en Lluís i l'espontaneïtat i creativitat de la d'en Joan anaren a noces. Ben prest se sumaren els altres monitors a la rotlada... A mi se'm posaren els pels de punta, m'arribaren a l'emoció, ells, ben segur, gairebé arribaren a l'orgasme interior, la cara, els ulls així ho contaven. Les converses, les càbales sobre un futur d'il·lusió continuaren esporàdicament, però...

Fou a la tanda següent de colònies, a l'esguard d'una vella i monumental soca que la mar havia tret a Cala Secquer, quan es perfilà la formació del grup.

Potser hi ha poques coses tan enriquidores i complaents com compartir, en grup, somnis estant ben desperts. Les idees brosten, la comprensió s'escampa, es dona un amorós clima de comunió... renunciï a la descripció, tanmateix em sent incapaç, i a més hi ha moments que s'han de viure. El xiuxiueig del llum de butà, el renou de les ones besant la platja, l'olor a iode i sal, tots vigilant la feta, les veus dolces que es trepitgen tot volent aportar idees i més idees... la il·lusió i la força dels cors que ho tenen tot per fer... ha nascut *Juevert*.

Es defineix com a grup d'animació infantil i juvenil amb caràcter apro-

fessional i que es mou en el camp delimitat pels paràmetres del pacifisme, l'ecologia i la defensa de la llengua i la cultura que ens són pròpies.

Els components, per rigorós ordre alfabètic, seran:

En **Rafel Febrer *Truco***, també component de *Serpentina*, aportarà la percussió, les relacions exteriors i el muntatge escènic (de fet a en Rafel sempre li han agradat els muntatges espectaculars i els aparells sofisticats).

En **Josep Galmés de *Son Berga***, manejarà el baix i la consciència del grup, assumeix el rol d'home de seny i es constitueix en una mena de pare espiritual del realisme.

Na **Xesca Genovart**, també component de *Serpentina*, aporta flauta, veu i el dolç somriure.

En **Lluís Gili**, també component de *Serpentina*, aporta veus, guitarra i autoritat musical. Disfruta amb la música i es nota.

N'Antoni **Gomila**, també component de *Paperines* de Manacor. Assumeix a la perfecció el rol d'home d'enginy i acudits d'animació, no debades també és integrant d'*Aranyes-teatre*. Aporta el desenfadament no absent de seny ni de realisme.

En **Joan Jofre**, ex-component del grup *Terratrèmol* aporta guitarra, veu i dolçor... però també fermesa i convicció en les pròpies idees. A més d'ordre, concert i valors humans.

En **Tomeu Nadal de ca sa Randera** no domina instruments ni és component ni ex d'enlloc... però té il·lusió i ganes, aportarà animositat i bon humor... ajudarà n'Antoni en els acudits d'animació (les collonades, que en diu ell).

Juevert es presenta oficialment a Sant Llorenç (gener, 1993) i de llavors ençà ha escampat esporàdiques actuacions per aquí i per allà.

A vegades es presenta una mica mustüï, car cada integrant, a nivell personal, tresca camins ben diferents i **Juevert** no ocupa el mateix lloc en l'ordre de prioritats de cada un d'ells, però tant se val. Per a mi el futur de **Juevert** és molt menys important que el procés de creació. Somniar de deserts i en grup no és cosa que s'extrevengui cada dia, i, d'altra banda, de cada dia tenc més clara la convicció que els fruits depenen fonamentalment de les arrels que nodreixen l'arbre i possibiliten la formació d'aquests.

L'estiu del 92 propicià a Ses Sitges un juliol de força, creativitat i com-

panyonia. Un d'aquells juliols que deixen petjada tot establint uns vincles personals que difícilment es podran borrar.

Valoracions didàctiques de banda, potser fets semblants a la gènesi de **Juevert**, o els ulls vidriosos de l'infant en acomiadar-se, ja justificarien l'existència de l'aventura de Ses Sitges, car, com molt bé va dir el professor Sanpedro en una recent conferència "*sent, llavors existesc*".

Em tem que ni en Rafel ni en Josep ni na Francesca, ni n'Antoni, ni en

Joan, ni en Tomeu podran viure d'il·lusions (dissortadament hauran de cercar altres camins més reals i habituals), però almanco hauran experimentat el que és viure amb il·lusió. Un bell i vell camí que no convé deixar, malgrat a vegades solament el poguem seguir de forma parcial i escadussera. (És un altre d'aquells efímers plaers).

Guillem Pont

Ses Sitges

Sant Jaume, 1994

Estudiants,

GOVERN BALEAR

Com tots els estudiants que viuen a la part forana de Mallorca, a Menorca i a Eivissa o Formentera, us trobau amb el mateix problema cada any: com accedir a les escoles, centres d'F.P. 2 i 3, estudis universitaris, tant diplomatures com llicenciatures o cursos de post-grau, sense cap tipus d'obstacle?

S'uneixen al transport l'allotjament i com aprofitar el temps lliure... Per què no optar per una Residència?

El Govern Balear a través de l'Institut Balear de Serveis a la Joventut ens presenta l'oferta de la Residència d'Estudiants Platja de Palma, amb un preu des de 36.000 pessetes mensuals i unes característiques incomparables.

Després de calcular el transport, el temps, etc. resulta molt més econòmic que altres solucions com pisos..., i no tan sols pel que fa a la part econòmica, sinó també per l'ambient d'estudi, informacions a través dels ordinadors, la biblioteca i la concentració que no trobam dins un altre lloc.

Si vols més informació et pots adreçar a l'Institut Balear de Serveis a la Joventut, carrer Jeroni Antich, 5-1er. Tel. 720201

"SA BOTIGA ECOLOGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF: FAX 83 80 90

07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIÓ:

- VEGETARIANA
- * ALIMENTACIÓ INTEGRAL MACROBIÒTICA
- * FRUITES i VERDURES DE TEMPORADA I DE CONREU ECOLÒGIC DE LA FINCA DE "SA TAULERA".
- * REMEIS FLORALS "SORIA NATURAL"
- * COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES
- * PLANTES
- * CONSULTA NATURÒPATA

Futbol

Un cop més volem donar l'enhonorable a Julian Velasco, llorenç d'adopció i àrbitre de la categoria nacional, ja que per segon cop consecutiu ha aconseguit ascendir de categoria. Ara és troba a la 2a divisió B.

Segons manifesta en Julian al nostre company J. Fornés a una entrevista mantinguda al setmanari, té ara vuit temporades per aconseguir l'ascens a 2a divisió A, encara que la seva meta més propera és aconseguir consolidar-se dins aquesta categoria, i no descendir un altre cop a la 3a divisió nacional.

Molta sort per aquesta nova tasca i que l'any que ve poguem tornar a escriure una nota com aquesta per informar de l'ascens a 2a A.

Tauzieh Wettbewerb tug of war

Els dies 23 i 24 de Juliol se celebrà a Cala Millor el 2º torneig d'aquesta "paraulota" que podem llegir al títol de la crònica.

Les proves se celebraren damunt la platja de Cala Millor davant el lloc de la Creu Roja, i foren organitzades per

l'Associació Hotelera de Cala Millor, juntament amb els dos ajuntaments d'aquesta zona costanera.

En el moment d'escriure aquestes retxes encara no se sabia el nom de l'hotel guanyador de la prova, però prometem, si hi pensam, que en el proper número us donarem aquesta informació ben detallada.

Pere Santandreu Sant Llorenç-Siena (Itàlia)-Sheffield (Anglaterra)

El nostre col.laborador més internacional ens ha deixat per un bon grapat de temps. A mitjan mes de juliol ha partit cap a Siena per fer uns estudis de filologia romànica, becat pel grup "Rotari-Club Mallorca".

Tot seguit, en posar peu a la roqueta, canviarà de maletes i partirà cap a Anglaterra, on exercirà com a professor de llengua catalana i castellana a la Universitat de Sheffield, durant dos anys.

Degut a la manca de tan prolífer col.laborador de la revista, aquesta perdrà gruix a no esser que ens envii per fax alguna col.laboració especial.

A causa de tan dolorosa pèrdua, hem hagut d'incorporar nous fitxatges per aquesta secció, que faran tot el possible perquè la pèrdua de gruix no sigui tant notable.

Cardassar

Com ja vàrem avançar en el passat número de Flor de Card, s'ha confirmat que el nou president de l'entitat esportiva local és en Joan Santandreu Paler.

També volem esmentar que el passat dia dos un bon grapat d'aficionats és donarem cita a "n'es Moleter" per acomiadar la temporada 93-94 del futbol base de l'equip granoter.

De la temporada que està a punt de començar ressenyam les baixes assegurades de B. Morey, Ramon, A. Roig i J. Estelrich, aquests dos darrers dirigen equips del futbol base llorenç.

Quant a les noves incorporacions, pareix que són tres els juvenils que passaran a formar part del primer planter (T. Riera "Paleta", O. Gomila i J.P. Fullana); també es recuperen dos jugadors llorençins que defensaven els colors d'altres equips, N'Àngel Carretero, que procedia de U.E. Petra i en Mateu Rigo de l'Artà.

Sant Joan Pelut

El dia vint-i-quatre de juny és el dia de Sant Joan. Fa més de deu anys que l'horabaixa se celebrava un ofici so-

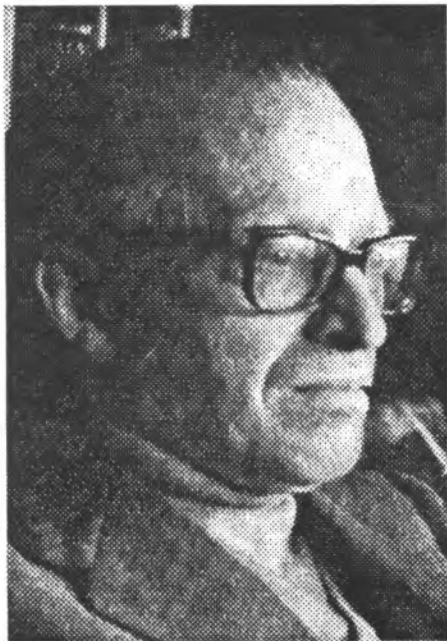

lemne amb ball de l'oferta per Sant Joan Pelut. L'any passat aquest mateix dia ja no sortiren els dimonis i enguany ni dimonis ni Sant Joan. És una llàstima que la tradició de ballar Sant Joan s'hagi perdut, ja que només hi havia tres pobles a Mallorca que conservassin aquesta tradició. Ara, si volem veure Sant Joan, haurem d'anar a Felanitx o a Pollença.

A veure si el consell parroquial fa les gestions oportunes perquè els llorencins no hagin d'anar a fora poble a veure ballar Sant Joan.

No sabem'sí enguany ha pogut inflir els mundials de futbol, si fos per aquest motiu, perdonam a S. Joan i si d'acàs que l'any que ve balli dues vegades.

Pere Calders

Aquesta setmana ha mort a Barcelona, Pere Calders, a l'edat de 81 anys a causa d'una malaltia. Amb aquesta mort la narrativa catalana perd un dels millors contadors de contes.

El seu primer llibre fou el recull de contes titulat "El primer arlequí" 1936. S'incorporà a la guerra civil com a tècnic cartògraf. El 1939 s'exilià a Mèxic. Ha rebut tota una sèrie de guardons, com el premi Víctor Ca-

talà i el Sant Jordi de novel·la, el 1964. També fou guàrdonat amb la lletra d'or de 1979.

Però sobretot quan es dóna a conèixer és quan el grup de teatre "Dagoll Dagom" va escenificar una adaptació d'algunes de les seves narracions sota el títol d'Antaviana l'any 1979.

Oposicions

Dia onze de juliol, a les onze del matí, a ca ses monges i després que l'Ajuntament de Sant Llorenç convocàs unes oposicions (de manera quasi clandestina, ja que la seva convocatòria no va ésser publicada, cosa que hagués estat el més legal) per cobrir una plaça interina d'auxiliar administratiu, van tenir lloc les primeres proves-les teòriques- per accedir a l'esmentada plaça.

El resultat d'aquestes proves va ésser d'allò més desconcertant, ja que de dotze opositors que es presentaren

només un les va passar, i per tant només aquest va poder accedir a les suposades proves pràctiques.

Ja que allò que dóna sentit a aquesta secció és el "batec" o "sentiment" del poble, no ens queda més remei que dir allò que es comenta, i si no es comenta es pensa. El rum-rum de cafè damunt aquest tema és que és molt estrany que de 12 persones hi hagués 11 zeros i una "lumbera" i que aquesta lumbera tengués "nacionalitat" carrierera.

Des d'aquí donam l'enhorabona a dita persona i esperam que la sort el segueixi acompanyant i, per tant, pugui desenvolupar les tasques del càrrec que ocupa.

Piscina

Fa un parell de dies, on hi havia el camp de bàsquet i a un solar de devora han començat una piscina i han tomat els vestuaris. No sabem si n'hauran de fer de nous, clar que amb el pressupost que diuen que tenen segur que en faran uns ben grossos. Ara, a l'hora de fer el cotxe net, ho tendrem més fàcil: ho deixarem al camí de la teulera i amb els exquixos dels al.lots ja serà net, a la vegada que també estalviarem l'aigua de ca nostra.

Als pobles veïns tenen polisportius, i si vols anar a jugar a futbol o bàsquet, després de passar-te una mica per aigua, pots nedar a la piscina. En canvi nosaltres podem anar a jugar a bàsquet o futbol a l'escola, anar a ca nostra a dutxar-nos i després anar a la piscina.

Els nostres polítics governants cada vegada que s'atraquen unes eleccions municipals han de deixar qualche record fresc del seu pas per la batlia.

**Dolors Sánchez, Joana Domenge,
Joan Fullana i Pere Santandreu**

Defuncions

* El dia 22 de juny va morir a Cala Millor l'alemanya Helga Margaretha Loeh, de 54 anys. Les despulles foren traslladades al seu país.

* El dia 26 de juny, quinze dies exactes després que el seu fill, va morir la llorencina Maria Arrom Horrach *Costixera*, una dona que tota la vida havia fet d'emblanquinadora. Tenia 89 anys. Que la vegem en el Cel.

* Dia 3 de juliol ens va deixar n'Antònia Massanet Melis *Garbeta*, que vivia al carrer de la Creu. Feia les feines de la casa i en el moment de morir tenia 89 anys. Al Cel sia.

* El 13 de juliol va morir, a S'Illot, l'alemany Ewald Lottermoser, de 72 anys, qui fou traslladat al seu país. Descansi en pau.

* El 18 de juliol va entregar l'ànima a Déu en Bartomeu Rosselló Umbert *Capirró*, a l'edat de 85 anys.

De jove havia tengut una estrucadora de garroves i, abans dels anys 30, havia jugat amb el Cardassar. Que el vegem en el Cel.

* L'endemà, el 19 de Juliol, va morir la llorencina Catalina Lull Rosselló *Galineta*, a l'edat de 77 anys. Feia de mestressa de casa. Descansi en pau.

Naixements

* Dia 20 de juny va néixer a Sa Coma na Maria Brunet Vallcaneras, filla de n'Antoni i na Maria Antònia.

* El 28 de juny va comparèixer en Llorençet Femenias Roig, fill de n'Andreu de *Ses Toltes* i na Cati *Marimón*.

* El mateix dia va néixer també a Sant Llorenç na Marta Puigròs Barceló, filla d'en Bartomeu i na Catalina.

* El 2 de juliol li va tocar el torn a na Maria Asunción Rodríguez Herreiro, filla de n'Adolfo i na Maria Isabel, que viuen a Sa Coma.

* El 4 del mateix mes, s'hi va afegir la nova llorencina Joana Maria Galabert Galmés, filla d'en Miquel i na Maria.

* L'endemà, per fer més caramull, va néixer a Sant Llorenç en Sebastià Massanet Sansó *Bosco*, fill d'en Jaume i na Francesca.

* El 9 de juliol, a Sa Coma, va veure la llum na Sheila Gomila Cano, filla d'en Jaume i na Margalida.

* Dia 12 de juliol un altre llorençes va voler afegir a la festa, en Santiago Andreu Alcaraz Ordinas, fill d'en Vicente i na Catalina.

* I, per acabar, va arrodonir la nodrida comunitària en Juan Manuel Duran Nieto, a Cala Nau, fill d'en Manuel i n'Eusebia, el dia 9 de juliol.

Si no ens hem descomptats, per tant, entre el 20 de juny i el 12 de juliol -tres setmanes- la comunitat llorencina va rebre nou membres més. Enhorabona als pares per contribuir de manera tan eficient a la propagació de l'espècie.

Noces

Dia 11 de juny na Claudia Sussanne Neumann i en Horst Peter Luderer, qui, com podeu suposar, són més de la banda d'Alemanya que no de Ses Voltes, feren l'esclafit i es casaren a Sant Llorenç per l'església. A veure si prenen mostra dels que hem anomenat abans. Enhorabona.

Isabel Nicolau i Aina Simonet

LIRA D'OR

Juliol de 1994

Coordina: Jaume Galmés

"Transbord d'una estrella", de Maria Esteva

Abril i la poesia

"Abril és el mes més cruel"
T.S.Eliot

Jaume Galmés
Abril '94

El 8 d'abril de 1938, el meu mestre Marià Manent enllestia la següent estrofa:

*Hem dit adéu al març,
però encara blanqueja la neu fina de l'arc.*

Quina flaire és amb mi, quin cant? No ho endevines?

La veu prima dels grills, l'alè de les glicines.

Exactament 50 anys més tard, el 8 d'abril de 1988, el poeta barceloní em rebia a la seva casa del carrer Craywinckel. Moments abans, en baixar de l'avió, em vaig dir, després d'una alenada: "Ja som al racó de l'Univers on ell respira." M'obrí la porta la Josefina, la seva dona:

-Ara surto a comprar al mercat. Tracti-me'l bé.-

Ens acomiadam. Tot i ser plena primavera, l'ancià poeta, capblanc, porta una bata grisa i s'està arraulit vora l'estufa de butà.

-Qué tal hoy, señor Manent?-, li demana la criada.

-Muy bien, gracias.-

Tot seguit ens acaram; balucejant, no sé com encetar la conversa, i bruscament li amoll:

-Sap? la poesia de Salvat m'apassiona.-

Salvat, el primer poeta català que vaig llegir, era aleshores el meu model de viure: aquell admirar-se de les coses més menudes, la seva vitalitat feien d'ell i de la seva poesia un cant permanent a l'existència.

Manent, que havia restat en silenci,

murmurà un

-A mi també.-

I ja tenfem de què parlar. Jo li vaig demanar si posseïa algun exemplar signat pel gran poeta de la Barceloneta; em respongué que no, que un temps n'havia tengut un, però que l'havia deixat a un antòleg i aquest no li havia tornat:

-No deixi mai un llibre a ningú, ni al seu millor amic.

Després parlarem de traduccions de poesia, i em dedicà la seva d'Emily Dickinson:

-Una de les meves millors traduccions.-

Me la firmà amb un feliç auguri. Al meu torn, li vaig mostrar la que jo havia fet d'un poema de Gérard de Nerval:

-Aquest -digué-

*la primavera verda i rosa,
just la nimfa verda desclosa
que, amb un somriure, surt de l'aigua*

està força bé; sereu un bon traductor.-

A continuació em demanà:

-Vós també en feu, de poesies?

Li vaig ensenyar els *Llampecs* que actualment formen part del meu únic llibre publicat, el *Nàufrag*.

Molt seriós, es posà a llegir-los. Al principi, mentre anava girant les fulles mecanografiades, no deia ni un mot. En arribar al quart, exclamà:

-Aquest de la rosada és bonic de debò.-

Doncs ara, estimats lectors, ja de-veu saber qui s'amaga sota les inicials de M.M. de la dedicatòria d'aquest *llampec*.

I la visita arribà al seu terme: la Josefina tornà del mercat i trobà el seu home una mica més content:

-És que, Marià, cada cop que ve gent jove se't veu millor.

I ja només record, com a darrer

moment d'haver-lo vist en vida, un rostre primet i un cos encorbat darrera la porta que m'agraïa d'aquesta visita. Llàstima de la seva edat tan avançada; altrament -vaig llegir en els seus ulls, barreja d'anglesos i orientals- haguéssim anat a passejar plegats pel jardí de sant Gervasi.

*Manent al seu despatx
de l'editorial Jovintut, el 1983*

Un altre 8 d'abril, el d'enguany, conec la pintora italiana Mimma Acerbio: li declam el primer vers d'un conegut sonet de Dante:

*Tanto gentile e tanto onesta pare
la donna mia*

I ella continua, despertant en mi un meravellament:

*Quando ella altrui saluta,
ch'ogne lingua deven tremando muta
-I etc...-*

Tal volta l'abril, amb aquestes vivències, és una mica menys cruel.

AVCA DE LA LENGVA / joves per la lengua

TEXT: CARLES DUARTE I MONTSERRAT
 DIBUÏXOS: BERNARDI

ESCOLTEU JOVES I GRANS,
 QUE COMENÇA AQUESTA HISTÒRIA
 QUE ARA TE MÉS DE MIL ANYS
 I CONVE QUE EN FEM MEMÒRIA

EN RAMON LLULL, L'AUSIAS MARC,
 LA NOVEL·LA DEL TÍRANT
 TAMBÉ EL CONSOLAT DE MAR:
 UNA ETAPA CULMINANT!

I ARRIBA LA RENAISSANÇA
 I ES FORNA EL CATALANISME
 RESSORGEIX LA NOSTRA LENGVA,
 QUE MÉS AVA NOU DINAMISME

VA SER PELS VOLTS DEL VUIT-CENTS
 QUE EL VELL LLATÍ ES TRANSFORMAVA
 EN UNA LENGVA DIFERENT
 I EL CATALA JA ES PARLAVA

PERÒ VIN GUEREN TEMPS PÍTJORS:
 LA CORT REIAL ALLUNYADA,
 LA GUERRA DELS SEGADORS,
 ELS DECRETES DE NOVA PLANTA

ARRENCA UNA NOVA ETAPA:
 S'IMPLANTA LA NORMA TIVA,
 UNA OBRA DE POMPEU FABRA
 QUE IMPULSA PRAT DE LA RIBA

I EN CATALA S'ESCRIVIREN
 BEN AVIAT UNES PRIMERES LLIBRES
 I EL CATALA S'ESTENTIA
 CAP A VALENCIA I LES ILLES

EL GOVERN EL PERSEGEUÏX,
 NO S'ENSENYA EL CATALA,
 PERÒ EL POBLE, TAN MATEIX,
 NO EL DEIXARA PAS D'USAR

I EL CATALA ÉS OFICIAL
 QUAN S'APROVA L'ESTATUT.
 D'UNA GUERRA DESIGUAL
 EL CATALA EN SURT VENÇUT

Walt Whitman

Ignasi Umbert i Roig

Quan a tot arreu del món se celebrava el 5è centenari del començament de la conquesta del continent americà, nord-amèrica recordava el 1er centenari del millor poeta que hi hagi hagut mai per aquelles terres: Walt Withman. Walt Withman, malgrat esser el millor poeta nascut als Estats Units, ha sigut, en certa manera, un poeta oblidat pel gran públic, i en especial pel públic espanyol.

Fa uns vint anys, per casualitat, vaig descobrir aquest poeta, quan estava llegint una de les obres més interessant del novel·lista italià Carlo Coccioli "Fabrizio Lupo"; record perfectament aquell poema posat en boca d'un dels personatges de la novel·la, que va fer néixer el meu interès per conèixer-lo:

*When he whom I love travels with me
or sits a long while holding me by the
hand*

*When the subtil air, the impalpable, the
sense that words and reasons hold not,
surround us and pervade us,*

*Then I am charged with untold and un-
trollable wisdom, I am silent, I require
nothing further*

Vaig tenir dificultats per trobar algun llibre seu, però com que el meu interès seguia, vaig aconseguir un exemplar, una traducció de J.L. Borges, de "Fulles d'herba"; només fullejant-lo, de cop en vaig donar compte que entre les meves mans tenia un monument poètic, mai no havia tingut ocasió de poder llegir un cant tan entusiasta de la natura, era un cant d'admiració cap a uns paisatges meravellosos, com eren -i de segur encara ho són- els de l'Amèrica del Nord de mitjant segle passat. Era el cant d'un home que se sent perfectament identificat amb el seu entorn, en totes les coses que el conformen, ja sien els animals que pasturen lliurement o la immensitat dels boscos o els impressio-

nants canons del Colorado. Vegeu només un fragment de poema Paumanok :

*Allunyat dels renous de la multitud,
impetuós i feliç*

*Conscient de que el Missouri que flueix,
de la seva fresca i generosa corrent, cons-
cient del poderós Niàgara,*

*Conscient de les manades de búfals que
pasturen a la planura*

*De la terra, roques, flors de maig cone-
gudes*

Estels, pluges, neu, estic admirat.

*Havent estudiat les notes del silenci i el
vol*

Del falcó de la muntanya

*I escoltant a l'aua, incomparable, el
tord, entre els cedres del panà*

*Solitari, cantant a l'Oest, anunciï un
Món Nou*

Aquest es només un exemple, a cada fulla es veu l'amor immens a la natura, a la llibertat, a tota mena de llibertat. Whitman s'enfronta amb el capitalisme americà naixent i clama per una igualtat de tots els homes fins al punt que pareix com si tingués enveja dels animals :

*Podria viure entre els animals, són tan
secrets i tan plàcids*

*No es turmenten de la seva condició
No es queden desperts tota la nit ni la-
menten les seves culpes*

I és que la seva identificació amb la natura i tot el que l'envolta és total, i per ell aquest es el vertader paradís.

Quan a tot arreu del món s'està parlant de la Natura, de la necessitat de la seva conservació com un medi necessari per la pròpia supervivència de l'home enfront de l'obra destructora del mateix home, recordar el poeta de la natura per excel·lència sembla un acte de fe i d'esperança, perquè aquesta natura nostra, del nostre planeta anomenat terra, no segueixi essent víctima, una vegada més, de la irracionalitat de l'home.

Walt Withman neix a West Hills, Long Island, aprop de Brooklyn, Nord Amèrica, el 1819. Durant la seva vida es va dedicar a moltes ocupacions: fuster, mestre d'escola, topògraf, funcionari, etc. Però va esser a la redacció del diari Daily Eagle on es va sentir més influenciat per la literatura. Withman mor als 73 anys, el 26 de març de 1892

L'obra més coneguda és, sens dubte Leaves of Grass "Fulles d'herba", una obra meravellosa, plena d'amor per la natura, on el poeta mostra una admiració total i profunda per tot el que amb ella està relacionat. La lectura d'aquest llibre és una vertader gaudiment.

Viatge a l'Estació Z

Capítol 16: Just one Night (Part 4 de 6)

Xavier Morell -Setembre 1993

De com visqueren cada un dels viatjants de l'Estació Z la nit anterior a l'arribada d'en Joe, qui basant-se en un quadern escrit pel vell Bob a l'any 1968, canviarà per sempre les seves vides. Avui: Kim.

Mai havia vist en Jim tan fred, tan distant. No contestava a les meves preguntes i seguia caminant cap baix amb la guitarra penjada a l'esquena. Jo també m'ho estic passant malament Jim. Mira'm. Tu no vius gaire lluny i sé que quan arribem a la porta em diràs adéu, o no? No podia consentir veure'l així, tan decebut. Em vaig plantar davant seu i fent força amb els braços damunt l'espalla vaig aturar-lo. Ell alçà una mica el cap i estava plorant -Kim, deixa'm anar-. Vaig seguir-lo, al seu costat, fins a ca seva. Ningú digué res. Veient que no me n'aniria, va aturar-se al portal de la finca on vivia i jo vaig esperar dreta. No em mirava.

-Va, no em contaràs què et passa-. No em contestà però almanco alçà el cap i crec que fins i tot va somriure una miqueta. Agafà la guitarra i mirant les cordes tocà el fragment d'una cançó.

*"Quantes vegades, sense avisar
m'agafaves de la mà baix el Sol.
Ja no hi haurà més tempestes d'estiu
si tu no hi ets.*

*Quantes vegades, sense avisar
em besaves als llavis en despertar.
Ja no hi haurà més tempestes d'estiu
si tu no hi ets.*

-És molt guapa, per qui la vares escriure?

-Per una al.lota. -De nou baixà la mirada.

-Devia ser una al.lota molt especial. -Ho era, Kim. Ho era.

-Uh... Si vols contar-m'ho... No ho diré a ningú, ja saps, no? Si t'has de trobar millor...

-No sé, és un d'aquells moments en què no te n'adones ben bé de les conseqüències fins que ja és massa tard. Hagués pogut partir amb ella, però,

no sé, no suportaria que la seva família em vegés tocar la guitarra i que jo em guany la vida així, saps?

-Puc donar-te la meva opinió?

-Sí, clar que sí -em digué alçant el cap de bell nou.

-Tu ets imbècil o què? Va astorar-se que li contestàs així-. Si... si ella t'estimava, vas deixar-la anar perquè no et veiessin tocar la guitarra? Tio, no m'ho puc creure.

-És molt humiliant per jo. Tu no ho entens. Ja em costa molt posar-me al carrer i no fotre a córrer quan la gent em mira a la cara. I alguns pareix que diuen pobre tio, mira'l-te.

-No tens perquè fer autocompassió, ara. La teva feina és tan digna com qualsevol. A més, a mi m'encanta sentir música al carrer. Tu dones vida a la ciutat mentres la gent es passeja mig morta i amb cara de pruna música.

-Gràcies Kim per intentar animar-me però quan la ferida torna a sagnar m'és difícil ser optimista.

-Mira si és per doblers, jo... -No vaig voler acabar la frase, havia canviat a una expressió totalment sèria, era clar que l'havia ferit-. Uh... perdona, jo no volia ofendre.

-No, mira no passa res. Gràcies però no són doblers el que necessit. Tenc preparats uns estalvis per al viatge. El que em manca ara és coratge. Som com un vagó de tren que necessita una locomotora per moure's.

-Jim, saps que en jo sempre tens una amiga i, mira... saps. Bé, mai m'express així com toca, i no tenc molta fluïdesa de paraula i...

-Eh -tallà en Jim- m'agrades així com ets, no t'has de disculpar res.

Mentres conversava m'anava sentint cada cop més bé i ell, pel que veia, supòs que també. Així la conversa anava fluint lentament i agafant vida

pròpia. Tot caigué abaix quan es plantà un home d'uns trenta anys vestit amb una gavadinba i fumant una cigarreta. Nosaltres el miràvem a ell i ell a nosaltres, sobretot a jo.

-Vaja, vaja, dos estacionaris.

-Com diu? -Contestà en Jim amb to una mica reticent però sense caure en la provocació.

-Aquell home m'agafà pel canell amb un moviment ràpid, estirant-me cap a ell i de seguida s'aixecà en Jim plantant-li cara.

-Tranquil, no em pens menjar la teva amiga.

Acte seguit m'arromangà la màniga fins a l'altura del colze i fent-me un cercle amb el dit gros i l'índex al canell, pronuncià unes paraules intel·ligibles. Tot d'una vaig sentir una calentor i després una part de la pell es féu més obscura fins dibuixar clarament un estrany símbol, un hexàgon enrevoltat per ratlles en tres de les seves cares, una sí una no. Jo em vaig quedar de pedra. En Jim, visiblement espantat, perd els nervis i comença a cridar-li -cabró!, què li estàs fent!- quan li va agafar la solapa de la gavadina, aquell home, amb una mirada que imposava, va dir-li tranquil.lament -Fes el favor de calmar-te. Jo estic pringant el cul venint per vosaltres i mai -alçà el dit davant el nas de Jim- ningú em posa la mà damunt. Avui és el teu dia de sort, però no abuis-. Jim abaixà els fums i aquell home ens digué que havíem d'anar a cercar els altres.

-Per cert -digué pel camí- podeu dir-me Joe.

Fragment de cançó: *Tormenta de verano*
de POEME

Lletra i música: José Roberto Bisquert
Pertany a la maqueta *La primera vez*

Contacte:

Cançons de la Mediterrània

A iniciativa de l'Ajuntament de Palma, fa onze anys que s'organitza la ja coneguda mostra de cançons tradicionals i populars amb el nom de Cançons de la Mediterrània.

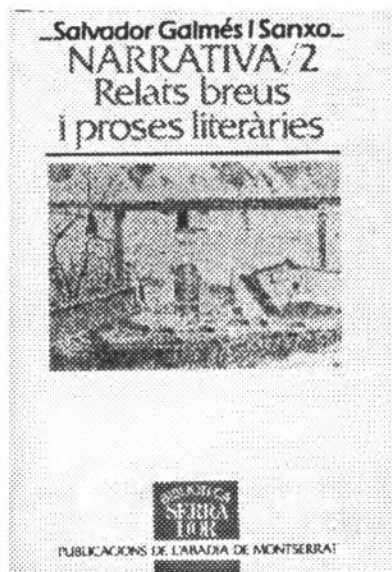
Hi han participat en edicions anteriors grups de músiques i cançons d'arreu de la Mediterrània, i enguany han representat Mallorca el grup Sis-som, grup prou conegut a Sant Llorenç, ja que fa molts d'anys que participen a diferents festes d'aquí, a part de l'amistat que ens uneix amb alguns de nosaltres.

L'esmentat grup va fer un recital amb peces populars, romanços, codo-lades i altres de pròpies. L'amo en Rafel de Sa Fontpella i na Francesca Cot. varen esser convidats pel grup Sis-som perquè cantassin les tonades del camp: tonades del batre, del segar i del llaurar, és a dir, del cicle de la terra. Sabem que són les darreres persones que canten aquestes cançons i que amb elles se n'anirà un patrimoni cultural irrepertible.

L'actuació que va tenir lloc el dia de sant Jaume a Ses Voltes va ser de lo més encertada, i el públic assistent va saber apreciar una vetlada que molts recordaran com a única.

Joana Domenge

Llibres

El mes de juny va sortir a rotle el segon volum de les obres completes de Salvador Galmés, editades per l'abadia de Montserrat de la mà de Pere Rosselló Bover. Amb aquest llibre es dóna per tancada la publicació de l'obra literària del nostre escriptor. Es perem que en un futur no gaire llunyà puguem disfrutar també de les obres de caràcter més erudit.

El primer tom inclou la novel·la *Flor de Card* i *Encalçant*, a més del *Recordatori de la Pelegrinació Mallorquina a Lourdes*.

En el segon podrem llegir els relats breus (*La Flor de Corritxola*, *Cercant esclata-sangs*, *Negrures*, *Reconciliació*, *La Poruga*, *Dissabte de Nadal*, *Ànima grisa*, *Els Reis*, *En Tòfol*, *Entre els dos móns*, *La bovereta*, *La mareta*, *La Dida*, *Primera comunió d'en Minguet*, *L'amo en Pere Jordi*, *El fill de l'Aire* i *de la Mar*, *Vida-Amor*, *L'esqueix*, *El garriguer d'Infern*, *Picacalderes* i *El Sr. Ventura*); les proses literàries (*Hivernal*, *Novembre*, *Col·loquis d'ultratomba*, *Visió*, *Sant Salvador de Felanitx* i *Revelació*); els relats històrics (*Descripció de l'arribada i entrega del cadavre del B. Ramon Llull*, *El campanar de la Seu* i *En Fi-*

guera. *Torre, campana, rellotge*); finalment, dos textos atribuïbles a Salvador Galmés però sense tenir-ne l'absoluta certesa (*Els Reis* i *Ombres*).

D'aquesta manera es dóna per tancada una de les bones realitzacions del Centenari, gràcies a la iniciativa de Pere J. Santandreu -que fou qui la proposà- i al treball desinteressat de Pere Rosselló Bover.

Josep Cortès

Espipellades

I ara com ho farem si mos acaben sa piscina i encara no mos han connectat ses aigos netes? D'on l'omplirem? Perquè si hem d'esperar que plo-gui, amb so coratge que mos dóna en Xesc cada mes, té collons de ser Nadal i encara no haver-mos pogut remullar...!

Jo, que adesiara me'n pens qualcu-na de bona, propòs que a tots es qui es vulguin capficar dins es safareig municipal els haurien d'obligar a dur un poal d'aigo perhom, i així, a més de no haver de tenir maldecaps de com omplir-lo, mos estalviarfem qual-que pesseteta, ja que lo més segur és que no la poguem estalviar en sa construcció.

* * * * *

Jo no sé què deu tenir en Tomeu Bovet contra sa Revista, perquè m'han dit que no treu foc p'es queixals per por de no pegar foc, amb tanta sequera, però pestes i renecs contra noltros en despatxa p'es qui en vulgui.

No i no crec que li hàgim fet cap fetxoria, perquè a ses darreres pàgines de cada revista lo seu hagués estat posar-hi cada mes una foto seva -ja que és s'encarregat de ses obres municipals i es qui se'n tocara cuidar d'es manteniment-, i encara ara no n'hi hem posada cap.

Per ventura troba que li haurfem de fer més propaganda, ara que s'atraques ses eleccions... Qui sap!

De literatura infantil

(A n'Antònia i en Joan)

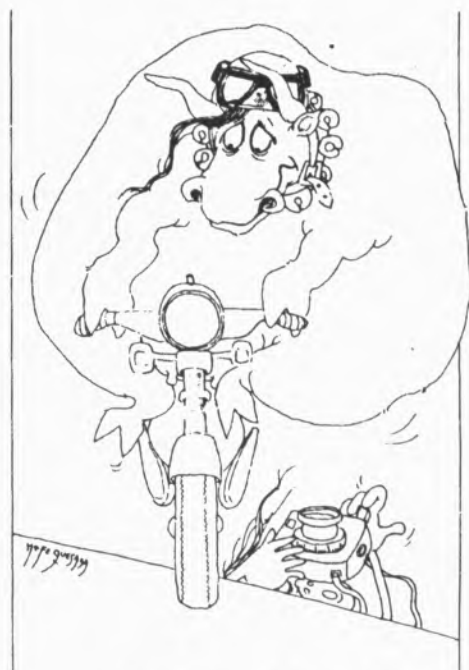

Anualment, dia dos d'abril se celebra el dia internacional del llibre infantil. Enguany, com ja fa una sèrie de temporades, s'ha publicat "L'aventura de llegir", editat per l'Obra cultural balear en col.laboració amb diverses institucions. En aquesta publicació, alguns crítics fan una sèrie de ressenyes dels llibres que els han semblat més interessants i avinents per a la lectura, tot agrupant-los segons les edats adequades per a cada obra. Cada any, també, un escriptor de reconegut prestigi internacional escriu el missatge adreçat a tots els nins i nines del món; a la vegada, un il.lustrador en realitza un cartell expressiu. Enguany, doncs, han estat Katherine Paterson qui s'ha adreçat als joves lectors amb el lema de "El món és dels que llegeixen".

A través de la lectura se'ns permet viatjar a la lluna, sense moure'ns de la butaca de ca nostra, podem recórrer el centre de la terra o tenir magnífiques i profitoses converses amb éssers que habiten dins el tronc

dels arbres. Així, doncs, la lectura és per als adults una evasió, una possibilitat de plaer i d'emoció, una possibilitat d'aplanar les desigualtats que existeixen en tot allò que ens envolta; la lectura serveix, per als adults, per encarar els nostres problemes i per intentar trobar-hi solució. Si per als majors la lectura d'un llibre pot resultar tan enriquidora, com no ho ha d'ésser per a un infant? Els més petits i petites de casa nostra són els millors lectors del món, les personetes amb una imaginació capaç d'entendre-ho i acceptar-ho tot. Molts cops s'ha dit que la seva fantasia és desbordant. I, doncs, per què no havia d'ésser-ho? El desenvolupament intel.lectual del nin passa per l'estímul a la seva imaginació. D'això, però, en saben més els psicopedagogs. Els llibres transmeten molts de missatges, només cal saber extreure'ls. I de llibres, n'hi ha per a totes les edats i preferències, de totes les mides i colors, en totes les llengües del món... La tasca d'acostar aquest món de la fantasia a la vivència de l'infant és feina no només dels mestres i pedagogs, sinó també dels pares i familiars. Amb això no estic descobrint res de nou, però algun cop és bo, em sembla, recordar-ho. Pensem que alguns estudis recents assenyalen que els nostres infants passen més hores davant la televisió que a l'escola: la televisió no els descansa pas gaire i, en tot cas, els fa consumidors passius sense cap possibilitat de participació ni decisió. Alguns cops s'ha assenyalat que els llibres són cars; potser sí, que ho són. Tanmateix, n'hi ha de tot preu. En tot cas, gràcies a la feina magnífica de dotar la nostra localitat de biblioteca pública sabeu que els llorencins i llorencines de totes les edats disposam d'un immens rebost de llibres per devorar.

Ara, però, m'agradaria centrar-me en un aspecte que segurament xocarà amb la forma de pensar d'alguns lectors -si és que qualcú llegeix aquesta secció-. Un dels aspectes que esdevenen fonamentals en la configuració europea és la coneixença necessària entre tots els pobles que conformen el continent. És imprescindible que s'aprofundeixi en el respecte mutu, i aquest respecte ha de partir del coneixement de les característiques i peculiaritats de cada nació, de l'aprenentatge de les diverses llengües europees o, si més no, de la noció de la seva existència. Les biblioteques, aquí, juguen un paper singular, com ja el jugaren a començaments de segle en la difusió de la nostra llengua a nivell escrit en algunes zones del nostre domini lingüístic. Crec que no seria desmesurada, si pressupost i espai ho permeten, la inclusió a les nostres biblioteques d'un petit fons de llibres -sobretot infantil i juvenil- en les diverses llengües europees, principalment aquelles obres que donassin a conèixer els autors i il.lustradors dels diversos

països, així com també dels diccionaris necessaris per a llur comprensió. De diccionaris ja sé que n'hi ha, vull dir, però, que totes les cultures europees hi fossin presents. Ara per ara, les dificultats hi són: no hi ha interès polític, hi ha altres necessitats més urgents, no hi ha un circuit comercial que distribueixi aquestes obres, etc... Tanmateix, només era una suggerència, que em sembla perfectament viable a mig termini.

Finalment, voldria parlar-vos d'un llibre que m'han regalat: A vaca titiriteira de Concha Blanco. El llibre és escrit en gallec i, per tant, per a un catalanoparlant no li resulta de difícil comprensió. Per una banda, a través d'aquesta lectura he pogut conèixer una part de la feina d'una autora gallega: com treballa, què vol transmetre als infants, quina és la seva intenció en escriure el llibre, etc... Hem comentat sempre que cal estar informats del que s'esdevé en altres contrades del món; ara per ara, Europa és l'espai geogràfic que, després de la nostra nació, millor ens defineix: convé, doncs, saber què s'hi fa. Les il·lustracions del llibre són de Mari Fe Quesada, a dues tintes. Al final, el llibre ve acompanyat d'una sèrie de propostes didàctiques. A A vaca titiriteira, la vaca Palmira fugí de casa seva per conèixer món, per respirar la llibertat perquè "a liberdade é moi importante, ata para os animais"; aviat decidirà anar a escola a aprendre de llegir, de comptar, d'escriure i de calcular, per-

què vol ésser una vaca famosa i vol poder signar els autògrafs; es farà amiga d'una llebre, amb la qual compartirà tenda de campanya i anirà d'excursió en sidecar, després de treure's el permís de conduir. Aquest conte -publicat per l'editorial Bruño-, doncs, "resalta els valors de l'amistat

i també de la llibertat". Em sembla que és bo conèixer la gent d'altres indrets, o bé a partir del contacte directe o bé a través de les seves millors creacions. La lectura ens dóna aquesta possibilitat.

Pere J. Santandreu Brunet

Tal dia com avui

ARA FA 95 ANYS

* Que l'Ajuntament acordà col·locar una bústia a Son Carrió, per tal que els veïnats hi poguessin tirar les cantes.

ARA FA 70 ANYS

* Que s'acordà comprar un solar per ubicar-hi l'escorxador.

ARA FA 45 ANYS

* Que Gabriel Frontera ocupà la plaça de rector de Son Carrió.

ARA FA 40 ANYS

* Que Melcion Llull començà a exercir com a Rector de Sant Llorenç.

ARA FA 35 ANYS

* Que Tomàs Rosselló, aleshores batle de Sant Llorenç, ingressà a l'Orde Cisneros al Mèrit Polític, en la categoria de Creu de Cavaller.

ARA FA 20 ANYS

* Que s'inaugurà l'automatització del telèfon. Crec recordar que s'instal·là una "cabina" al bar de ca's Corder.

ARA FA 10 ANYS

* Que *Flor de Card* inicià la campanya contra la urbanització de Sa Punta de n'Amer.

Josep Cortès

MATERIAL FOTOGRÀFIC REVELATS DE QUALITAT CÀMERES SUBMERGIBLES

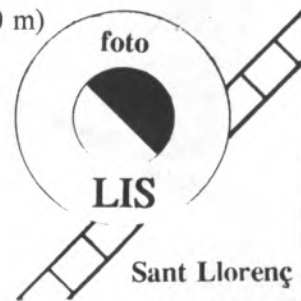

Autofocus amb bloqueig.
Manual i automàtica, amb prioritat al diafragma.
Velocitats: 1/2000 a 1 seg.

NIKONOS AF-RS

(cos)

Primera càmera rèflex submergible (100 m)

Major, 47 Tel. 838351

L'arxiduc Lluís Salvador d'Habsburg

El present article s'emmarca dins del conveni signat entre la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca.

GOVERN BALEAR

Conselleria de Cultura, Educació i Esports

ASSOCIACIÓ DE PREMSA FORANA DE MALLORCA

Va arribar a les Balears sota el nom de Ludwig Graf Neudorf, Lluís, comte de Neudorf. A Mallorca va esdevenir President honorari del Foment de Turisme, Fill il·lustre de Mallorca i Fill adoptiu de Sóller.

L'Arxiduc d'Àustria Lluís Salvador va venir l'any 1867 per primera vegada a Mallorca, procedent d'Eivissa, i s'instal·là a Valldemossa. Fruit de la seva llarga estada a les nostres illes n'és l'obra monumental *'Die Balearen'*, nou volums publicats a Leipzig entre 1869 i 1891, en els quals descriu els costums, la vida, les tradicions... dels illencs a la segona meitat del segle XIX.

L'Arxiduc coneixia molt bé el que escrivia. No hi havia ningú de Mallor-

ca que l'avantatjàs. Va descobrir dues plantes que duen el seu nom (Ramnus i Saxifraga Ludovici Salvatoris).

Lluís Salvador, com a propietari, va ésser bàsicament un terratinent absentista, va obtenir els seus ingressos mitjançant contractes de cesió del domini útil de la terra a l'estil mallorquí, va prosequir amb els cultius tradicionals de muntanya i va realitzar algunes proves de cultius alternatius; en definitiva, va ésser un "senyor" més.

El seu interès etnogràfic el va impulsar a la creació d'un "Museu Agrícola Balear Industrial" a Son Moragues. El Miramar gran, baix el qual es reunien totes les finques que havia anat adquirint (Son Galceran, Son Gallard, Son Ferrandell, Son Moragues, Son Gual, Son Marroig, Sa Pedrissa, S'Estaca i un bon nombre de finques menors que van permetre arrodonir la propietat), va resultar un lloc on coexistiren quasi totes les característiques personals de l'Arxiduc: viatger, científic, literat, dibuixant, aristòcrata, poeta i terratinent.

El caràcter i les múltiples estàncies a Mallorca de l'Arxiduc el varen portar a treballar sovint amb molts personatges de la cultura mallorquina i no mallorquina de l'època, i a relacionar-se i tenir una gran amistat entre els millors esperits poètics del moment, des de Verdaguer a Rubén Darío. Però sempre, i més especialment, amb Francisco Manuel de los Herberos (el seu amic i apoderat, el qual fou catedràtic i director de l'Institut Balear. Va contribuir, amb la seva aportació, a les múltiples obres que l'Arxiduc va realitzar a Mallorca).

Tots els comentaris de l'obra de Lluís Salvador coincideixen en resaltar la passió que sentia per les ciències naturals i els profunds coneixements que en tenia. Aquests coneixements,

Retrat de l'Arxiduc Lluís Salvador, l'any 1867

però eren de tipus enciclopèdic i responien al que en aquella època era el model del "viatger-investigador".

Les obres de Lluís Salvador inclouen tres capítols interrelacionats: Descripció geogràfica, estudi de la flora i de la fauna i, per últim, anàlisi etnogràfica. Si separàssim els seus estudis particulars sobre la flora i la fauna podríem formar una vertadera enciclopèdia natural del Mediterrani.

En el treball sobre la vegetació de Mallorca del *'Die Balearen'* (vol. IV, pp. 53-68), Lluís Salvador fa una enumeració exhaustiva de les plantes de l'illa, classificades i ordenades segons la seva distribució geogràfica. Permet així un segon nivell de lectura, el de les unitats topogràfiques, on ja es pot entreveure el concepte de comunitat vegetal.

Lluís Salvador d'Habsburg era ca-

paç de mostrar un lirisme elevat, prova d'una sensibilitat exquisida, unida a una cultura i una història profundes. A aquest aspecte fa referència 'Somnis d'estiu ran de mar', una obra de contemplació i d'èxtasi davant de la naturalesa. Ell, que era l'amo dels terrenys de Miramar, s'asseu a qualsevol indret i observa la vora de la costa. De l'observació en resulta una obra

petita, sense cap pretensió, on reitera molts de conceptes manifestats altres vegades, difícil d'incloure en els gèneres literaris a què estam acostumats, però d'extraordinària bellesa.

Lluís Salvador d'Àustria és l'artista dotat d'una sensualitat enorme, capaç de captar com ningú tota la gamma de sons, olors i colors que la naturalesa ofereix. Així, sent el batec rítmic de la mar, la remor de les roques quan beuen, el càntic i les converses de les ones...

L'Arxiduc, com a bon paisatgista, treu partit de qualsevol tema pictòric que li ofereixi la naturalesa i mai no rebutja cap indret, per humil que sia. A més del realisme de la seva "pintura" literària, alimenta fantasies.

Un dels treballs més desconeguts de l'Arxiduc, entre els molts que va dedicar a Mallorca, és l'extensa comunicació presentada al XII Congrés d'Orientalistes i que coneixem gràcies a una obra literària de poca extensió publicada a Florència l'any 1901. Lluís Salvador era home que gaudia del do de llengües, qualitat molt freqüent, en aquella època, entre els intel·lectuals centroeuropeus.

Article Extret del núm. 41 dels "Estudis Baleàrics", editat l'octubre de 1991.

Francesca Santandreu

ENTRADA A LA CIUTAT

"A Menorca abunden els joves d'aspecte tan àrab que un se sent impulsat a una salutació oriental" (LL.S. Die Balearen. Dibuix original)

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

MOTS CREUATS

Horitzontals: 1.-Acció de debilitar. 2.-Que té poder d'elevat. Símbol del radi. 3.Afirmació. Mil. Nom de lletra. 4.-Capacitat emocional. Consonant. 5.- Noia petita. Oliaire. 6.-Planta de la família de les bromeliàcies d'infructes-cència gran, en forna de pinya. Cin-quanta. Altar. 7.-Nom de lletra. Ter-minació verbal. Lloc tancat, en les ca-ses o en el camp, especialment destinat a tenir-hi bestiar. 8.-Crit prolongat i fort arrencat pel dolor. Peix teleosti de 15 a 30 cm. de llargària. Consonant. 9.-Doctrina que considera el gèneres i les espècies com no existint sinó de nom. 10.-Encès d'ira. Cinc-cents. Ma-mífer solípede. Símbol de l'oxigen. 11.-Nom comú dels moluscs gasteròpo-des proveïts d'una closca en espiral. Acció d'atacar. 12.-Nom de la primera lletra. Vianda. Símbol de l'americi.

Verticals: 1.-Conjunt de deu unitats. A què res no pot ésser comparat. 2.- Que elimina. 3.-Anyell. Ondulació. Lloc plantat d'oms. 4.-Quatre. Relació de tons en una pintura. 5.-Que té la forma de una làmina. Símbol del nitro-gen. Nom de lletra. 6.-Al revés símbol del titani. Got. El qui bada. 7.-Grau d'elavació d'un so. Símbol del iode. Hortalissa. Nota musical. 8.-Ètica. 9.- Part alta d'una panna. Conjunt d'ob-jectes sense triar. 10.-Un. Incitar de paraula o d'acció. Mot infantívol per a designar la mamella. 12.-Metall groc. Època notable en què

comença un nou ordre de coses. La segona. Símbol de l'americi. 12.-La primera. Un dels tubs del sacs de gemecs. Mascle de l'oca.

Solucions

Horitzontals: 1.-Debilitació. 2.-Elevatori. Ra. 3.-Si. M. Ema. 4.-Emotivitat. G. 5.-Ninona. Olier. 6.-Ananas. L. Ara. 7.-A. Ar. Corral. 8.-Udol. Boga. L. 9.-Nominalisme. 10.-Irat. D. Ase. O. 11.-Caragol. Atac. 12.-A. Teca. Am.

Verticals: 1.-Desena. Unica. 2.-Eliminadora. 3.- Be. Ona. Omar. 4.-IV. Tonalitat. 5.Laminar. N. Ge. 6.-It. Vas. Badoc. 7.-To. I. Col. La. 8.-Aretologia. 9.-Cimal. Rassa. 10.-I. Atiar. Meta. 11.-Or. Era. E. Am. 12.-A. Grall. Oc.

BROU DE LLETRES

C O M T O G P A S S A
A C B D E O L A G E C
L G A G F D G S F A D
R A A B E H I R K O L
O L T B C M L A J N A
R O Q A I B A G N A V
S P A T A N B P O L I
L A S A T J E T A R D
L D S L O T S T I A O
D A A I R A V L A G D
R S G P R T E A H G F
D T I G A U D I R R E
P T U S G N E D I D T
T E N O R T U N T D L

Apa, a cercar deu paraules que comencin amb "GA".

Solució

Gabinet, galopada, galvaria, garlanda, gaudir, garrot, garsa, gassa, galó, gàbia.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Policia municipal	56 94 11
Policia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Femenias

**l·listes de noccs
objectes de regal**

**Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç**

Resum comparatiu del mes de maig

Gràcies als col.laboradors, sabem que ha plogut a:

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

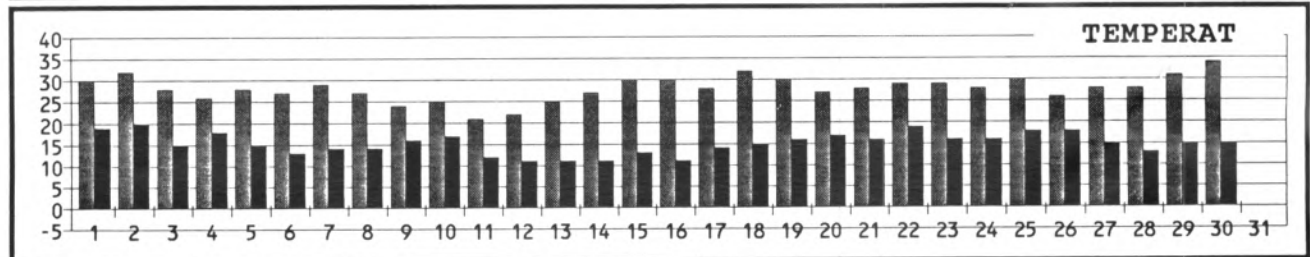
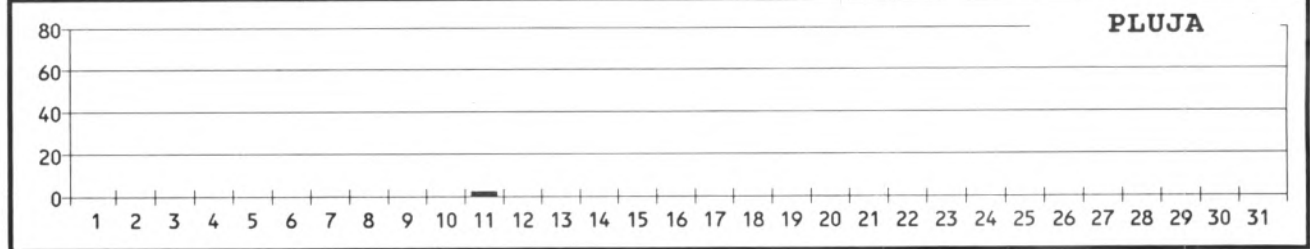
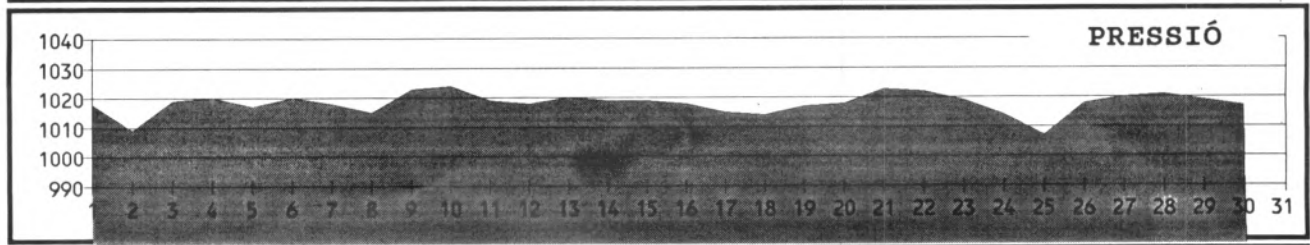
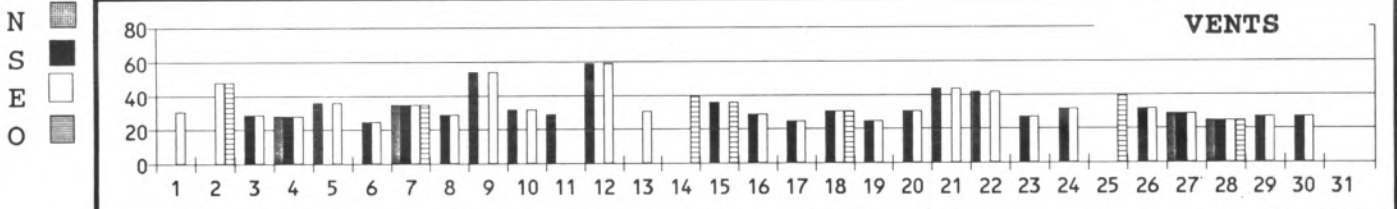
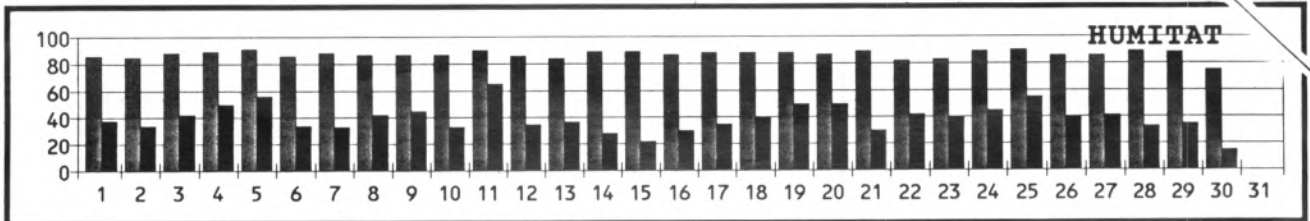
Màxima 34
Mínima 11
Mitja 21'0

Màxima mitja 27'0
Mínima mitja 15'1

	1993	1994
Boires	2	-
Tempestes	-	-
Calabruixades	-	-
Pluja (l/m2)	0'6	2'5
Dies de cel serè	15	20
Dies de cel cobert	1	1
Dies de cel nuvolat	14	9
Gelades	-	-
Pols d'Àfrica	-	-
Pluja acumulada any	215'5	113'1

Ses Planes (Ca'n Toni)	2
Son Vives (Ca'n Pedro)	1'5
Son Roca	3
Sa Fontpella	3
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	2'5
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	2
Son Costes (Ca'n Salvador)	2'5

Des d'on ha bufat el vent

Contenidors

Text: Josep Cortès

Fotos: Xisca Santandreu

Abans la plaça era el lloc on es reunia la gent per xerrar, fer barrines, jugar o, simplement, passar una estona badant i saludant la gent que passava. Avui, l'única plaça que tenim -la de l'Ajuntament-, només serveix per fer el mercat una vegada a la setmana i per tirar-hi diàriament les deixalles de les cases: vidres, fems i piles petites.

I jo em demano: per què no es posen els tres contenidors al carreró sense sortida, i almanco tendríem la plaça neta i, dins el que hi cap, una mica més curiosa? Per què no es buida més sovint el dipòsit de vidre i s'agranen els voltants, a fi d'evitar un perill als al.lots? Per què no hi ha cap contenidor en el poble per a les piles que no siguin *de botó*, que encara són majoria?

Més preguntes: què pinten al magatzem municipal els tres contenidors de paper? Per què no els situen a tres indrets repartits del casc urbà, que coneix molta gent que se'n enduu els diaris i revistes fora poble perquè aquí l'Ajuntament no els recull?

A una de les fotografies d'enmig, la de la dreta, hi ha el contenidor del cementiri, que crec que no l'han buidat de Tots Sants ençà. Com és que consenten que estigui d'aquesta manera?

De deu contenidors nou -per no dir tots deu- estan dins una bassa de suc asquerós provinent de les bosses mal tancades o del fet que alguns veïnats desaprensius hi aboquen directament el poal dels fems sense posar-hi bossa. Si l'Ajuntament no és capaç de conscienciar aquesta minoria -encara que s'hagi de recórrer a les multes-, almanco que se'n cuidi de fer-los fer nets, que els qui els tenen devora caseva estan més que farts de sentir pudor.

Seria tan difícil fer això?

